

Ἄουα Κεϊτά

Μιά «Γυναίκα τῆς Ἀφρικῆς»

τῆς Μαρίας Ἡλιοῦ
Κοινωνιολόγου

Μιά ἀκόμη γυναικεία μορφή πού ξεχώρισε ὄχι μόνο στὸν τόπο της ἀλλὰ καὶ σὲ πολλὰ Ἀφρικανικὰ κράτη μὲ τὴν ἀνθρωπιστικὴ καὶ πολιτικὴ δράση της. Μιά γυναίκα πού ἀφιέρωσε τὴ ζωὴ της γιὰ ν' ἀνακουφίσει καὶ νὰ ξυπνήσει τὶς γυναῖκες τῆς χώρας της, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς χώρας της ἀπ' τὴν ξένη κυριαρχία. Ἡ Μαρία Ἡλιοῦ εἶχε τὴν τύχη νὰ τὴν γνωρίσει, καὶ ἡ μορφή της χαράχθηκε γιὰ πάντα μέσα της. Μὲ τὸ κείμενό της αὐτὸ μᾶς βοηθάει νὰ τὴ γνωρίσουμε κι' ἐμεῖς.

Πρὶν ἀπὸ ἓνα περίπου χρόνο πέθανε στὸ Μπαμακό μιὰ ὠραία Ἀφρικανικὴ μορφή, μιὰ ἀξιοθαύμαστη γυναίκα: Ἡ Ἄουα Κεϊτά, συνταξιούχος μαμή, πρώην βουλευτῆς τοῦ Μάλι, πρώην μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς Σουδανέζικης Ἐνωσης τοῦ Ἀφρικανικοῦ Δημοκρατικοῦ Συναγερμοῦ (Σ.Ε. Α.Δ.Σ.) μᾶς ἄφησε.

Ἡ Ἄουα Κεϊτά δημιουργοῦσε στέρρες φιλίες γιατί εἶχε τὸ χάρισμα τῆς ἐπικοινωνίας καὶ μιὰ φυσικὴ γενναιοψυχία. Ἡ δυνατὴ προσωπικότητά της, ἡ γοητεία της ἀκτινοβολοῦσαν γύρω της.

Ὅλα αὐτὰ τὰ προσόντα της δημιουργήσαν τὴ βάση γιὰ τὸ ἔργο της. Ἐνα ἔργο πού γίνεται ἓνα μὲ τὴ ζωὴ της.

Ἡ Ἄουα ὑπῆρξε μιὰ ἀπ' τὶς πρώτες μαμές τῆς Μαύρης Ἀφρικῆς. Νεαρὸ κορίτσι ἀκόμη, ἀνέλαβε στὴ δεκαετία τοῦ 30 τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν πρώτη θέση μαμῆς στὴ Γκάο, σ' αὐτὴ τὴν ἀπέραντη καὶ κατὰ 'μεγάλο μέρος ἔρημη περιοχὴ τοῦ «Γαλλικοῦ Σουδάν». Ἡ Ἄουα Κεϊτά ἀναγκάστηκε ν' ἀρχίσει τὸ ἔργο της ἔχοντας σὰ μόνον

σύνεργα «δύο λαβίδες, ἓνα ψαλίδι, ἓνα μπουκαλάκι ἰώδιο, λίγο πράσινο οἰνόπνευμα, μπαμπάκι καὶ γάζες». Εἶχε ὅμως φλογερὸ ἐνθουσιασμό, γνώσεις πού ἔλειπαν ἀπὸ τὶς ὄριμες γυναῖκες τῆς περιοχῆς καὶ πού τῆς ἐπέτρεπαν νὰ κάνει θαύματα σχεδόν. Ἀλλὰ ἐπίσης εἶχε τὸ χάρισμα νὰ πείθει καὶ χάρη σ' αὐτὸ κατόρθωνε νὰ «ξετρυπῶνει» τὶς ἔγκυες γυναῖκες πού, ἔχοντας δυσπιστία γιὰ τὶς δυτικὲς μεθόδους, κρυβόντουσαν. Κατόρθωσε ἐπίσης ν' ἀποσπάσει τὴν ἔγκριση τοῦ Γάλλου κυβερνήτη γιὰ τὴ δημιουργία ἑνὸς κατάλληλα ἐξοπλισμένου μαιευτηρίου.

Ἡ νεαρὴ Ἀφρικανὴ ἤθελε νὰ προσφέρει τὶς γνώσεις της τῶν «λευκῶν» στὴν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ της καὶ σ' αὐτὲς τὶς γυναῖκες πού διατηροῦσαν, μέσα ἀπ' τὴ φτώχεια, τὴν ἄγνοια, τὴν ἐκμετάλλευση καὶ τὴν ξένη κυριαρχία, τὴν κοινωνικὴ ὑφὴ τῆς κοινότητάς τους. Μέσα ἀπ' τὴ σχέση πού ἀναπτύσσεται καθὼς ἡ μαμή μαθαίνει τὴ τέχνη της στὶς μητέρες πού βοηθαί, μέσα ἀπ' τὴ συνενοχὴ πού τὶς συνδέει τὴν προνομιακὴ στιγμή

ὅπου δίνουν μαζί τὴ ζωὴ, ἀρχίζει νὰ σχηματίζεται, καὶ στὶς δύο πλευρὲς, ἡ πολιτικὴ συνειδητοποίηση, Διδακτικὴ προσπάθεια καὶ πολιτικὴ συνείδηση ἀναπτύσσονται μαζί καὶ ἐνισχύονται ἀμοιβαῖα.

Ἡ Ἄουα Κεϊτά γίνεται ἀπ' τὸ 1946 ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα μαχητικὰ στελέχη τοῦ Ἀφρικανικοῦ Δημοκρατικοῦ Συναγερμοῦ (Α.Δ.Σ.), τοῦ πολιτικοῦ κινήματος πού εἶχε διακλαδώσεις σ' ὅλες τὶς γαλλικὲς ἀποικίες τῆς Ἀφρικῆς. Στὴ γεμάτη ἐνδιαφέρον ἀφήγησή της γιὰ τὰ μαχητικὰ ἐκεῖνα χρόνια, οἱ σελίδες πού περιέχουν τὴν πολιτικὴ συνειδητοποίηση τῶν πληθυσμῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας καὶ τὶς δυσκολίες πού συναντοῦσαν τὰ μαχητικὰ στελέχη, εἶναι ἀπὸ τὶς καλύτερες. Τὴν παραμονὴ τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν τοῦ 1951, καθὼς τὰ διοικητικὰ στελέχη τοῦ Α.Δ.Σ. τῆς περιοχῆς τῆς Γκάο εἶχαν μετατεθεῖ ὁμαδικά, οἱ γυναῖκες, ὅλες ἀναλόγητες ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μαμή, πῆραν τὴ σκυτάλη στὰ χέρια τους. Ὅργανωμένες σὲ ὁμάδες, ἐφοδιασμένες μὲ τὸν ἐκλογικὸ νόμο καὶ μὲ τὴ βοήθεια μαθητῶν πού μπο-

ροῦσαν νὰ τὸν διαβάσουν, πήγαιναν σ' ὅλα τὰ χωριά γιὰ νὰ διαδώσουν τὰ συνθήματα τοῦ Α.Δ.Σ., ἐρχόντουσαν σ' ἐπαφή μὲ τις διάφορες νομάδες, κατεύθυναν τοὺς ψηφοφόρους στὰ ἐκλογικὰ κέντρα, ἀγωνίζονταν γιὰ νὰ γίνει σεβαστὸς ὁ ἐκλογικὸς νόμος.

Ἡ Ἄουα Κεϊτὰ ἀντιπροσώπευε τὸν Α.Δ.Σ. στὸ Πρῶτο Ἐκλογικὸ Κέντρο τῆς Γκάο. Ἀγωνίστηκε πεισματικά γιὰ νὰ τηρηθοῦν οἱ κα-

τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια τῶν Ἀφρικανῶν ποὺ ἀντιπροσώπευε ὁ Α.Δ.Σ., παρ' ὅλο ποὺ εἶχαν ἀρχίσει τὰ πρῶτα συμπτώματα τοῦ τοκετοῦ. Ἔδωσαν στὸ μωρὸ τὸ ὄνομα τοῦ ὑποψήφιου τοῦ Α.Δ.Σ., κι' ἐνῶ οἱ γυναῖκες ποὺ εἶχαν συγκεντρωθεῖ συνέθεταν ἓνα τραγούδι γιὰ τὴν ἡρωϊκὴ Φάντο, ἡ μαμὴ ξαναγύρισε στὸ ἐκλογικὸ κέντρο, γιὰ ν' ἀγωνιστεῖ ἔτσι σὲ δυὸ μέτρα, γιὰ τὴ ζωὴ, γιὰ τὸ μέλλον.

ἀλλὰ δὲν θὰ μπορέσουν νὰ μᾶς τὸ ἀφαιρέσουν γιὰ πάντα, οὔτε νὰ τὸ τυλίξουν σὲ ψάθα καὶ νὰ τὸ μεταφέρουν στὴν Εὐρώπη».

Ἡ μαχητικὴ Ἄουα φτάνει χρονομῆχρονο σὲ ὑψηλὸς ὑπεύθυνες συνδικαλιστικὲς καὶ πολιτικὲς θέσεις. Τὸ 1957 ἀντιπροσωπεύει τὴν Ἐνωσὴ Γυναικείων Συνδικάτων στὸ Συνταγματικὸ Συνέδριο τῆς Γεντικῆς Ἐνωσῆς Ἐργατῶν τῆς Μαύρης Ἀφρικῆς καὶ στὸ Δεύτερο Συνέ-

νονισμοὶ ὑψώνοντας τὸ ἀνάστημά της μόνη, γυναῖκα καὶ Ἀφρικανή, στοὺς ἀξιωματοῦχους καὶ στὸν διοικητὴ τῆς γαλλικῆς ἐκλογικῆς περιφέρειας ποὺ περίμεναν νὰ τοὺς κάνουν νὰ ψηφίσουν τὰ ψηφοδέλτια τῆς ἐκλογῆς τους. Δὲν ἄφησε τὴ θέση της παρὰ μόνο γιὰ νὰ βοηθήσει τὴ Φάντο ποὺ, σὲ κατάστασι προχωρημένης ἐγκυμοσύνης, ἦρθε μὲ τὰ πόδια ἀπὸ τὸ χωριὸ της γιὰ νὰ ἦθελε νὰ ψηφίσει γιὰ

Ὁ Α.Δ.Σ. πενταπλασίασε τις ψήφους ποὺ πῆρε στὴν περιοχή. Ἡ Ἄουα Κεϊτὰ μετατέθηκε κι' ἐκείνη μὲ τὴ σειρά της γιὰ πειθαρχικοὺς λόγους. Ἀναγκάστηκε νὰ ἐγκαταλείψει ἀμέσως τὴ Γκάο καὶ τὸ Σουδάν ἀκόμα. Στὴ συγκέντρωσι ποὺ ἔγινε τότε ἓνα μαχητικὸ στέλεχος εἶπε: «Ἡ Ἄουα θὰ ξαναγυρίσει... γιὰ τὸ Σουδάν εἶναι ἡ πατρίδα μας... Μποροῦν νὰ μᾶς πάρουν αὐτὸ τὸ ἔδαφος γιὰ λίγο,

δριο Ἐργατῶν τοῦ Σουδάν καὶ μετὰ τὴ λήξη του ἐκλέγεται στὸ Γραφεῖο τῶν Συνδικάτων Ἐργατῶν τοῦ Σουδάν. Τὸ 1958 ἐκλέγεται, μόνη γυναῖκα, στὸ Πολιτικὸ Γραφεῖο τῆς Σουδανέζικης Ἐνωσῆς τοῦ Ἀφρικανικοῦ Δημοκρατικοῦ Συναγερμοῦ. Διορίζεται Ἐπίτροπος στὴν ὀργάνωσι γυναικῶν τῆς Σ.Ε. Α.Δ.Σ., μέλος τῆς Συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Σουδανέζικης Δημοκρατίας, σύμβουλος τοῦ Ὑπουργοῦ

γείου Έργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Τò 1959 εκλέγεται βουλευτής.

Αυτή ή εξαιρετική γυναίκα τιμήθηκε με πολλές διακρίσεις, όχι μόνο τής Δημοκρατίας του Μάλι αλλά και πολλών άλλων Αφρικανικών χωρών.

Τέλος, όταν απαλλάχθηκε από τις υπεύθυνες θέσεις της, ή Άουα Κεϊτά άρχισε να γράφει στις αρχές τής δεκαετίας του '70 τις αναμνήσεις της. Τò αποτέλεσμα ήταν ένα μοναδικό ντοκουμέντο και μια γεμάτη ενδιαφέρον αφήγηση που εκδόθηκε τò 1975 από την Αφρικανική Παρουσία (Presence Africaine) με τόν τίτλο: «Γυναίκα τής Αφρικής: Η Άουα Κεϊτά αφηγείται τή ζωή της».

Σ' αυτό τò αξιόλογο βιβλίο, ή Άουα ζωντανεύει τήν καθημερινή ζωή στο Σουδάν τής παιδικής της ηλικίας, διηγείται τόν τρόπο με

τόν όποιο μά μαμή εισάγει τή δυτική ιατρική κατά τή δεκαετία του 1930 στις γυναίκες τής Γκάο, περιγράφει τις δραστηριότητές της ως θαρραλέας αγωνίστριας του Α. Δ.Σ. πριν από τήν ανεξαρτησία, εκθέτει τὰ ιστορικά γεγονότα που κατέληξαν στη δημιουργία, κι' έπειτα στη διάλυση τής Όμοσπονδίας του Μάλι.

Η Άουα Κεϊτά γράφει όπως μιλάει. Και είναι μέσα απ' τήν αυθόρμητη έκφραση ενός πλούσιου και παραστατικού λόγου που ό αναγνώστης μπορεί να καταλάβει τις αφηγήσεις των πλανόδιων Αφρικανών ποιητών που περιέχονται σ' αυτό τò βιβλίο, τήν περιγραφή των εθίμων των διαφόρων εθνοτήτων του Σουδάν που άφορούν τόν τοκετό, τήν μύηση των κοριτσιών και τήν εκπαίδευση των ώριμων γυναικών, τήν παρουσίαση του επαγγέλματος τής «Magnamagna»,

(Τò πρωτότυπο κείμενο τής Μαρίας Ηλιοϋ είναι γραμμένο στα γαλλικά γιατί τò κείμενο δημοσιεύτηκε στη Γαλλία. Η ελληνική μετάφραση είναι τής Ρ. Λάμψα).

που είναι εκείνη που συμβουλεύει και εισαγάγει τις γυναίκες στη συζυγική ζωή. Όπως ό Τζόμο Κε-νυάττα στους «Πρόποδες του δρους Κένυα», ή Άουα Κεϊτά μάς μεταδίδει τήν άμεση γνώση της των αφρικανικών κοινωνιών που έχουν επηρεαστεί από βαθειές αναστατώσεις.

Φεύγοντας, ή Άουα Κεϊτά άφησε ένα μεγάλο κενό. Τὰ μοιρολόγια τής φυλής Μπαμπαρά του τόπου της εκφράζουν λιτά τόν πόνο αυτών που μένουν: «Ώχ! ό φίλος μου, ό πιστός σύντροφός μου πήγε να αναπαυθεί». Οί γραμμές των μαχητών του αντιαποικιακού άγώνα άραιώνουν σιγά - σιγά: «Ώχ! ό συνομήλικός μου, ό κόσμος μου τέλειωσε». Άλλά ή Άουα βιάστηκε να φύγει· είχε τόσα να μάς πει ακόμα: «Ώχ! τò μεγάλο μας δέντρο που έδινε τὰ γλυκά φρούτα έπεσε».